

Apel polskich organizacji pozarządowych o ochronę przyrody i krajobrazu zagrożonych zmianami w prawie

Bystra, 11 sierpnia 2015 r.

Sz.P. Maciej Grabowski
Minister Środowiska
ul. Wawelska 52/54
00-922 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

W imieniu niżej podpisanych organizacji pozarządowych zwracam się z prośbą o zaprzestanie prac nad zmianą Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397, z późn. zm.), w zakresie liberalizacji prawa dla infrastruktury narciarskiej.

Proponowane zmiany przyczynią się do postępującej degradacji przyrody i krajobrazu terenów górskich. Są one także sprzeczne z interesem publicznym i prawem międzynarodowym.

Istotą wprowadzanych zmianą rozporządzenia postanowień § 3 ust. 1 pkt 49), 49a) i 49b) jest ustalenie kryteriów powierzchniowych i lokalizacyjnych zwalniających inwestycje narciarskie z obowiązku uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, a więc przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

Konsekwencją proponowanych zmian będzie:

- realizacja inwestycji narciarskich (rozumianych jako budowa i funkcjonowanie wyciągów narciarskich, nartostrad i urządzeń do sztucznego naśnieżania i oświetlenia stoków) do 10 hektarów na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu bez jakiegokolwiek oceny oddziaływania inwestycji na przyrodę, ludzi i krajobraz,
- realizacja inwestycji narciarskich do 15 hektarów na terenach nie objętych obszarowymi formami ochrony przyrody bez jakiegokolwiek oceny oddziaływania inwestycji na przyrodę, ludzi i krajobraz.

Czy wszystkie góry niebawem będą wyglądać jak Jaworzyna Krynicka? Na fotografii w trakcie budowy trasy w roku 2006. Fot. Krzysztof Okraśiński

Oznacza to, że ustawodawca zamierza zwolnić z obowiązku OOS ogromne inwestycje narciarskie (10 ha) zlokalizowane na terenach chronionych. Na terenach nie objętych obszarowymi formami ochrony będzie można przekształcać nawet 15 hektarów bez jakiegokolwiek oceny oddziaływania inwestycji na zasoby przyrodnicze tj. zasoby wodne czy siedliska/stanowiska chronionych gatunków zwierząt i roślin. Co istotne, nowelizacja rozporządzenia zwalnia z obowiązku OOS inwestycje narciarskie bezpośrednio graniczące z obszarami Natura 2000, czym narusza zobowiązania wynikające z dyrektywy siedliskowej i ptasiej. Należy także przypomnieć, że art. 37 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, przewidujący wydanie nakazu natychmiastowego zaprzestania działalności w razie

znacząco negatywnego wpływu na obszar Natura 2000, ma zastosowanie, gdy istnieje już samo prawdopodobieństwo takiego wpływu. Potwierdził to wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawie II OSK 2403/13, gdzie zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody nie trzeba mieć pewności negatywnego wpływu na obszar Natura 2000. Wystarczy takie prawdopodobieństwo. Wynika to z zasady przezorności, określonej w art. 174 pkt. 2 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. Wynika z niej ciężący na wszystkich podmiotach obowiązek dołożenia należytej staranności w ocenie skutków, jakie dla środowiska może przynieść nowo podejmowana decyzja lub uruchamiana działalność. Odpowiednie działania (w tym analizy, opinie, ekspertyzy) powinny być podejmowane z wyprzedzeniem, tzn. już wtedy, gdy zachodzi uzasadnione prawdopodobieństwo, że powstanie problem ekologiczny. W przypadku silnego podejrzenia, że określone działania mogą wywołać skutki negatywne dla środowiska, korzystniejszym jest działać „wcześniej, bo będzie za późno”, niż oczekiwać na oficjalne potwierdzenie niekorzystnych przypuszczeń.

Nadto, proponowana zmiana narusza przepisy dyrektywy dotyczącej oceny oddziaływania na środowisko (dalej dyrektywa EIA). Jakkolwiek dyrektywa EIA dopuszcza ustalanie progów i kryteriów na podstawie, których dane inwestycje zwolnione są z uzyskania oceny OOŚ (art. 4 ust. 2 i 3 dyrektywy EIA) to przyjęta przez Państwo Członkowskie metoda nie może podważać głównego celu dyrektywy, którym jest zapewnienie, „aby projekty, które mogą mieć znaczący wpływ na środowisko z powodu, między innymi, ich charakteru, rozmiarów lub lokalizacji podlegały ocenie w odniesieniu do ich skutków” (C-435/97 WWF i in., pkt 42, 43, 45 i C-87/02, Komisja przeciwko. Republika Włosa, pkt 41, 42, 44). Ponadto zastosowane w proponowanym punkcie 49a) rozporządzenia kryterium funkcjonalne w odniesieniu do kolei linowych jest niezgodne z brzmieniem art. 4 ust. 2 i 3 oraz powiązany z nim Zał. III dyrektywy EIA.

Dlatego obecnie, zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem, każda nawet najmniejsza inwestycja narciarska zaliczana jest do przedsięwzięć potencjalnie oddziałujących na środowisko, co ma swoje merytoryczne uzasadnienie. Jak wykazały badania naukowe tego typu inwestycje wpływają na:

- uszczuplenie różnorodności biologicznej związanej z eliminacją zwartych drzewostanów;
- fragmentację terenów otwartych skutkującą zakłóceniami w swobodnej migracji zwierząt a w konsekwencji izolacją populacji;
- zwiększenie penetracji terenów leśnych przez człowieka, również poza sezonem zimowym; zwiększona antropopresja ogranicza swobodę migracji zwierząt, a w dalszej perspektywie może przyczynić się do ich eliminacji z dotychczasowych biotopów;
- sztuczne naśnieżanie stoków spowoduje wydłużenie czasu zalegania pokrywy śnieżnej, a tym samym na niekorzystne skrócenie okresu wegetacyjnego roślin;
- rabunkową gospodarkę wodną związaną z zaśnieżaniem;
- emisja zanieczyszczenia światłem i hałasem generowanym przez urządzenia towarzyszące (sztuczne naśnieżanie i oświetlenie stoków) oddziałuje nawet do 4 km od źródła emisji i wpływa negatywnie na siedliska i gatunki zwierząt;
- są dominantą w krajobrazie z uwagi na liniową strukturę oraz sztuczne oświetlenie odcinającą się od naturalnego otoczenia.

Zmiana prawa będzie miała także konsekwencje społeczne. Z uwagi na wyłączenie wskazanych inwestycji z obowiązku uzyskania decyzji środowiskowej, zmiana rozporządzenia narusza prawo obywateli do uczestnictwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępu do sądów w sprawach mających wpływ na stan środowiska. Artykuł 6 Konwencji z Aarhus przewiduje udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących szczególnych rodzajów działalności wymienionych w załączniku I do tej konwencji oraz rodzajów działalności tam niewymienionych, które mogą powodować znaczące skutki w środowisku. Dlatego proponowana zmiana rozporządzenia powoduje niezgodność z Konwencją z Aarhus i utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii

Lobby narciarskie marzy aby każda góra miała swoje kolorowe wagoniki, aby trasy narciarskie oplatały każdą górę. Nie ma dla nich znaczenia, że zimy coraz słabsze, śniegu coraz mniej a susze coraz bardziej doskwierające. Jaworzyna Krynicka Fot. Krzysztof Wojciechowski

Zwracamy uwagę, że tereny górskie to jedna z najważniejszych ostoi bioróżnorodności w Polsce. Karpaty to jedyna ostoja w kraju dla priorytetowego dla UE niedźwiedzia brunatnego. Tylko siedliska w Karpatach umożliwiają przetrwanie karpackiej populacji rysia euroazjatyckiego oraz stanowią źródło osobników wilka zasiedlającego pozostałe, dogodnie siedliska w kraju. Wymienione gatunki charakteryzują się ogromnymi arealami osobniczymi, niedającymi się zamknąć w granicach obszarowych form ochrony przyrody. Z tego względu każdorazowo przy planowaniu inwestycji narciarskich należy sprawdzić, czy przedsięwzięcie może wpłynąć na utrzymanie bądź odtworzenie właściwego stanu ich ochrony. Z uwagi na zmiany klimatu i niedobór naturalnego śniegu, każda inwestycja narciarska będzie dośnieżana. Tymczasem Polska to kraj ubogi w wodę, dlatego decyzję o budowie inwestycji narciarskiej musi poprzedzić analiza dostępności odpowiednich zasobów wodnych.

W roku 2013 Minister Środowiska przygotował Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020, z perspektywą do roku 2030, w którym zwrócono uwagę na zagrożenia dla obszarów górskich, wynikające ze zmian klimatycznych:

- *Skróci się także okres zalegania pokrywy śnieżnej oraz jej grubość;*
- *Na kształtowanie zasobów wodnych w dużej mierze wpływa pokrywa śnieżna. Prognozy przewidują, że długość jej zalegania będzie się stopniowo zmniejszać i w połowie XXI wieku może być średnio o 28 dni krótsza niż obecnie;*
- *Wzrost temperatury powoduje skrócenie okresu zalegania pokrywy i jej niestabilność zwłaszcza powyżej 1000–1200 m n.p.m. Jest to jeden z czynników warunkujących możliwość prawidłowego funkcjonowania ekosystemów zależnych od okresu jej zalegania i grubości.*

Zwiększony pobór wody związany z koniecznością naśnieżania rozwijających się lawinowo ośrodków narciarskich spowoduje wzrost deficytu wody w regionach górskich, w których już teraz brakuje jej na potrzeby ludności.

Nie ma wątpliwości, że zmiany klimatu będą negatywnie oddziaływać na tę gałąź gospodarki. Nie ma więc merytorycznego uzasadnienia dla zmiany prawa, która spowoduje niekontrolowane i masowe zainwestowanie narciarskie w górach, kosztem zasobów przyrodniczych i chronionego krajobrazu. Stoimy na stanowisku, że wszelkie regulacje prawne dotyczące infrastruktury narciarskiej powinny być zastrzeżone z uwagi na zmieniające się uwarunkowania klimatyczne.

Panie Ministrze,

Jeśli nowe prawo stanie się faktem, można spodziewać się masowej zabudowy polskich gór i degradacji krajobrazu na niespotykaną dotychczas skalę. Bez procedury OOS spełnienie wymogów ochrony środowiska, także nałożonych przez prawo europejskie, pozostanie poza kontrolą społeczeństwa i organów odpowiedzialnych za ochronę przyrody. Jako obywatele żywo zainteresowani ochroną środowiska i eliminacją ryzyka konsekwencji ze strony Komisji Europejskiej zwracamy się z prośbą o zaprzestanie prac nad szkodliwą liberalizacją prawa dla inwestycji narciarskich przy zmianie Rozporządzenia.

W imieniu sygnatariuszy apelu

Radosław Ślusarczyk

Prezes Stowarzyszenia Pracownia na rzecz Wszystkich Istot

Sygnatariusze apelu:

- CEE Bankwatch Network, Julia Krzyszkowska
- Dolnośląski Ruch Ochrony Przyrody, Paweł Kisiel
- Fundacja Aquila, Agata Brzezińska
- Fundacja ClientEarth Polska, Małgorzata Smolak
- Fundacja Dzika Polska, Dawid Kaźmierczak
- Fundacja Europejskie Centrum Ziemi, Sylvie i Krzysztof Derdaccy
- Fundacja Frank Bold, Tomasz Włodarski
- Fundacja Greenmind, Jacek Engel
- Fundacja Międzynarodowy Ruch Na Rzecz Zwierząt Viva!, Cezary Wyszyński
- Fundacja Piaskowy Smok, Maciej Psych Smykowski
- Fundacja Wiedzieć Więcej, Kamil Nowak
- Fundacja WWF Polska, Piotr Nieznański
- Harcerski Ruch Ochrony Środowiska im. św. Franciszka z Asyżu, Dariusz Morsztyn
- Klinika Rządzenia, Marcin Anaszewicz
- Klub Gaja, Jacek Bożek
- Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Tomasz Wilk
- Piekarskie Stowarzyszenie Przyrodników, Paweł Siwy
- Polska Zielona Sieć, Joanna Furmaga
- Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Roman Kalski
- Stowarzyszenie Ekologiczno - Kulturalne „Wspólna Ziemia”, Radosław Sawicki
- Stowarzyszenie M.O.S.T., Łukasz Misiuna
- Stowarzyszenie na rzecz Ochrony Krajobrazu Kulturowego Mazur „Sadyba”, Krzysztof A. Worobiec
- Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot, Radosław Ślusarczyk
- Stowarzyszenie Zielony Żurawlów, Jan Skoczyła
- Towarzystwo na Rzecz Ochrony Przyrody, Mariusz Waszkiewicz
- Towarzystwo na rzecz Ziemi, Piotr Rymarowicz